

Utan att passera gå – en poddserie från Kriminalvården

Transkribering avsnitt 3: Från små ligor till stora kriminella nätverk

Melinda: Du Tommie? Lyssna på det här:

Klippkollage från nyhetssändningar: Gängkriminaliteten, kriminella nätverken, gängvåldet, kriminella gäng.

Melinda: Det går liksom inte att sätta på en nyhetssändning utan att dom här begreppen dyker upp hela tiden.

Reporter, kvinnlig röst: Rekryteringen av unga till kriminella nätverk...

Reporter, kvinnlig röst: Förut så sa man att gängen bara skjuter på varandra...

Reporter, manlig röst: De kriminella nätverken har väldigt stor påverkan på vårt samhälle.

Tommie: Alltså, här vill man ju egentligen fråga, hur kunde det bli så här?

Melinda: Ja, och jag tänker att den frågan är ju så stor att den hinner vi inte reda ut.

Klippkollage från nyhetssändningar: Gängkriminalitet, kriminella nätverk, kriminella organisationer.

Intromusik.

Melinda: Men, vi ska faktiskt titta på den här frågan. Ur ett kriminalvårdsperspektiv. För förr eller senare hamnar ofta de här gängmedlemmarna på en anstalt. Och där blir dom en tuff utmaning för Kriminalvården att hantera.

Kenneth: Mycket mera tjafs, mycket mera verbala konflikter, mycket mera misstro. Det är en ännu mer våldsam miljö än den vi hade på nittiotalet egentligen.

Melinda: I det här avsnittet kommer vi titta på gängens framväxt inne på anstalterna. Från dåtidens MC-gäng till dagens nätverkskriminella.

Kenneth: Ena dagen så är de bröder och nästa dag så har de ihjäl varandra.

Tommie: Och vi får vittnesmål från avdelningsgolvet.

Eddie: Jag brukar säga till dom här killarna att ni är säkrare inne på anstalten än ni är ute.

Melinda: Och så får vi veta hur Kriminalvården och frivilligorganisationer hjälper

gångmedlemmar att lämna den kriminella livsstilen.

Eva Mi: De kommer att kosta samhället så sjukt mycket annars.

Melinda: Du lyssnar på "Utan att passera gå". En poddserie där vi berättar historier från den ofria världen. Jag heter Melinda Wrede.

Tommie: Och jag heter Tommie Jönsson.

Intramusik tonar ut.

Melinda: Du, Tommie, du fick ju kontakt med en kriminalvårdare som jobbar mycket med unga nätverkskriminella?

Tommie: Ja precis, vi kan lyssna lite på honom.

Eddie: Jo men Hällbyanstalten, vi har över etthundra platser. De flesta som sitter här har nån slags gängtillhörighet skulle jag säga.

Tommie: Det här är Eddie O'Gorman och han är säkerhetssamordnare på Hällby-anstalten.

Melinda: Var ligger det?

Tommie: Lite utanför Eskilstuna.

Eddie: När jag började jobba i Kriminalvården då var det Hells Angels och Bandidos och OG, Black Cobra, det var lite mer dramatiska namn. Det som man har märkt mer nu är att gängen är områdesgång.

Melinda: Och vad är grejen med Eddie?

Tommie: Han har lång erfarenhet av att jobba med de här unga, ofta tungt kriminella killarna som kommer från det vi kallar för nätverksmiljön.

Eddie: Vi har jättemånga intagna här som har väldigt dålig impuls kontroll. Saker och ting kan hända väldigt snabbt. Det finns vissa signaler på en avdelning om vissa saker ska hända.

Tommie: Vad brukar det vara för slags signaler?

Eddie: Till exempel om typ två, tre intagna går in på ett rum med en annan intagen som bor där och en person står utanför dörren och håller lite koll. Sen om vi kommer in på avdelningen så börjar de gapa och skrika och banka på dörren.

Tommie: Och vad brukar det vara som händer då? Om ni har sett det?

Eddie: Då är det ofta att ett gäng intagna har bestämt att dom inte vill ha en person på avdelningen. Så går de in på rummet och spöar på honom.

Tommie: Och en sak som är speciell med Eddie är att han tycks få en djupare kontakt med de unga klienterna. De lyssnar på honom. Eddie kallar sig själv för ett redskap som personalen kan kalla in när de kört fast.

Eddie: Det kan hända att personalen skickar mail eller ringer och säger den här intagna vill prata med dig. Jag har inga problem med att prata med dem, jag blir inte rädd för vad de gjort ute eller vad de gjort i fängelset. Jag pratar med dem med respekt och då förväntar jag mig att de ger mig respekt tillbaka. Och det brukar bli så. Jag brukar säga till de här killarna att, ni är säkrare inne på anstalten än vad ni är ute. De kan slåss här inne i värsta fall. Men de har inte skjutvapen här inne, så oftast blir det inga större skador innan personalen kommer på plats:

Melinda: Och vad är hans trick?

Tommie: Ja, det frågade jag också.

Eddie: Jag försöker att ta dem som vilken människa som helst. Man lyssnar på dem, och eftersom jag oftast har lite kontakter med ledande figurer på avdelningar, de yngre killarna kan få lite respekt för mig, för de vet att jag har lite beslutsmandat här inne. Och jag kan hjälpa dom och jag kan också straffa dom på nåt vis.

Tommie: Vi kan pausa här. Men jag tänker att vi kommer tillbaka till Eddie lite senare i det här avsnittet.

Miljöljud: tågvärd som ropar ut ankomstmeddelande.

Melinda: Kommer du ihåg det här Tommie?

Tommie: Ja, det var under coronahösten 2020 när vi var på väg ner till Örebro.

Melinda: Exakt. Vi skulle ner till Kriminalvårdens regionkontor för att intervjua Kenneth Gustafsson.

Tommie: Justja, vi kan ju säga det att, Kenneth Gustafsson är en tidigare anstaltschef på Kumla. Det är ju han som var med i ett tidigare avsnitt som handlade om säkerhetsarbete.

Melinda: Och Kenneth har ju faktiskt jobbat fyrtio år sammanlagt på Kumla. Så han har ju sett och hört en hel del.

Kenneth: På 70-talet och 80-talet kanske, de som stod högst i kurs var kanske kassaskåpsprängare, ”skratt”. Det är ju ett yrke som inte finns längre överhuvudtaget.

Melinda: Kenneth ska berätta för oss både om de kriminella gängens historia inne på anstalterna.

Kenneth: Tidigare var det också så att om man varit med länge i branschen och hade ett brett kontaktnät så var man respekterad utifrån sin status.

Melinda: Men också hur det ser ut idag, hur en dagens nätverkskriminella påverkar stämningen innanför murarna.

Kenneth: De här unga killarna som kommer in nu, som är tjugo år. De har ingen aning om vilka de här 45-åringarna är, som kanske är mycket kända i media, de har aldrig läst om dem, de vet ingenting om dem överhuvudtaget. Ingen respekt.

Melinda: Men jag tycker med att vi börjar med att backa bandet från början.

Tommie: Så nu blir det alltså gänghistoria?

Melinda: Ur Kriminalvårdens perspektiv.

Kenneth: Från början så, 70-tal, då fanns det i princip ingenting som kallades för gäng. Ligor pratade man om ibland. Maskeradligan har många hört talas om. Det fanns andra, Skomakarligan och allt vad de hette. Oftast ett litet gäng killar som begick brott tillsammans. Men sen på slutet på 80- och början på 90-nånstans där som kom ju flera utav de här internationella mc-gängen att etablera sig i Sverige. Hells Angels och Bandidos framförallt.

Och de dömdes ju för brott också och kom in hos oss och satt här och där och då och då. Vi hade ju alltid några Hells Angels och några Bandidos. Och så ser det fortfarande ut på landets olika anstalter. Även om det är färre av dem idag, tror jag, än det var då ett tag på 90-talet. De har, kanske framförallt Hells Angels, har man åtminstone fått veta mer övergått till den typen utav brott som man inte åker in på så långa fängelsestraff längre. Mindre av narkotikabrott och våldsbrott. Mer av ekonomisk brottslighet, kanske.

Melinda: Jag pausar lite här.

Tommie: Okej? Nu har du tagit fram en bok.

Melinda: Ja, det är en antologi. *Vägen hit* heter den, det är olika tungviktare inom svensk kriminalvård som skriver om sina expertämnen.

Tommie: Okej.

Melinda: Visste du att det pratades ganska lite om organiserad brottslighet i Sverige, innan 90-talet?

Tommie: Nej, det visste jag inte.

Melinda: Även inom kriminalvården, faktiskt.

Tommie: Okej, men vad gjorde man då, när det här problemet började dyka upp?

Melinda: Jomen, det står faktiskt lite om det här i en text av Christer Isaksson.

Tommie: Vem är Christer Isaksson?

Melinda: Han var säkerhetschef för Kriminalvården under 17 år. Och den här texten som han skrev, handlar om hur Kriminalvården tacklade gängproblem under 90-talet. Man hade alltså

sett att intagna medlemmar från kriminella mc-gäng, kunde störa verksamheten på anstalterna på olika sätt. Hota, skrämna, dominera. Och det började bli ett problem.

Tommie: Och vad gjorde Kriminalvården då?

Melinda: För att liksom ta udden av problemet så bestämde man att man skulle särbehandla gängmedlemmarna.

Tommie: Särbehandla?

Melinda: Dels skulle inte medlemmar från samma gäng sitta på samma anstalt.

Tommie: Man spred ut dom?

Melinda: Precis, så att dom inte kunde gadda ihop sig helt enkelt. Och sedan så ändrade man på nånting som kallades "närhetsprincipen".

Tommie: Vad är det för princip?

Melinda: Jo, den innebär att de som satt på anstalt, skulle helst placeras så nära sin hemstad som möjligt. För man tänkte att det skulle underlätta för besök och rehabilitering och så, att det var något positivt. Men med medlemmar från kriminella mc-gäng testade man det motsatta, dom placerades på anstalter så långt bort från sin hemstad som möjligt. Och vänta här nu, nu ska jag läsa en rad ur Christer Isakssons text här.

Tommie: Det är här boken kommer in?

Melinda: Ja. "Den tidigare mest kände Hells Angels-ledaren från Malmö verkställde sitt straff i Härnösand. Här hade han inget hov som lyssnade på honom. Inga amerikanska vrålkå med motorcykeleskort som besökte honom på anstalten".

Tommie: Haha, men funkade det här då?

Melinda: Ja, alltså Isaksson menar det i alla fall. Han skriver att plötsligt så kunde dom här klienterna slappna av mer. Dom behövde inte, nu citerar jag: "leva upp till rollen som dom annars hade, och var rätt tacksamma att behandlas som alla andra", slutcitrat. Ska vi ta och klippa in Kenneth igen?

Kenneth: Sen då nånstans runt 94 – 95, tror jag det var, så fanns det andra klienter som inte var med i de här gängen men som tyckte att "det där var ingen dum idé egentligen", att ha ett sånt band. När man skulle hävda sin rätt mot andra klienter och kanske till och med mot oss i personalen så var det ju bra om man var samtrimmade och starka och kunde jobba som grupp istället för en och en.

Så det började med att det bildades ett gäng på Kumla som kallade sig för Brödraskapet. Några år senare så utvecklade dom det till Brödraskapet Wolfpack, kallade de det. Det var en engelsman som bodde i Sverige sen några år som bildade det med några andra högprofilerade klienter på Kumlas H-hus.

Melinda: Brödrskapetets struktur var alltså inspirerad av dom kriminella mc-gängen. Från början fanns dom bara på Kumlaanstalten, men organisationen spred sig, när medlemmar omplacerades. Och snart fanns de även utanför murarna.

Kenneth: Det som framförallt utmärkte dem var att de skrev väldigt mycket brev till varandra, de bodde på lite olika avdelningar. Ibland på lite olika anstalter. Och det var ett frenetiskt brevskrivande för att styra och upprätthålla ordningsregler. Vad gäller om man ska vara med hos oss och så där. För oss som läste brev så var det en väldigt bra källa till information, att ha koll på dom. De här var bara svenskar och några få finländare, de har en svensk och finsk flagga i sin logotype. Som en reaktion på dem, när de kanske blev lite för starka på vissa avdelningar, så bildades istället då Original Gangsters, OG. Som i motsats bestod utav killar med invandrarbakgrund. För de tyckte att de behövde vara en motvikt då, för eventuella killar som blev utsatta för de här etniskt svensk-finnarna.

Melinda: Brödrskapet och Original Gangsters var alltså gäng som uppstått inne på anstalterna. Och de var ofta i konflikt med varandra.

Kenneth: Mest verbala, mest per brev ”skratt”, men ibland också fysiskt. Vi lärde oss ju eftersom vi hade bra koll på vilka som var med i de här olika gängen och dom skyltade ju med att de var med också, genom tatueringar eller på annat sätt. Så såg vi till så att vi kunde hålla dem isär så att det inte skulle hända nånting. Men sen började det dyka upp alla möjliga gäng. Som ibland bara fanns i fantasin, kan man säga.

Tommie: Det låter nästa lite här som att det blev en trend att bilda gäng inne på anstalterna.

Melinda: Ja, det är den gamle säkerhetschefen Christer Isaksson kallar dom här gängen för “imitationsgäng”.

Tommie: Bra begrepp!

Melinda: Och nu har jag plockat fram boken igen här. Och nu citerar jag: “En del kom inte längre än till att mödosamt bygga upp ett klubbmärke och få det intatuerat, innan klubben lades ner”.

Kenneth: Ofta verkade de vara många fler och mycket större och farligare än vad dom faktiskt egentligen var. Men det var en grej där på 90-talet att bilda gäng. Och några av dom här gängen försökte ju verkligen visa att de faktiskt fanns och att de var farliga också. Det var i samband med det som de här morderna kom till, på mitten av 90-talet. De var gängrelaterade, flera utav dom.

Melinda: Det Kenneth refererar till här, det är ju i slutet av 90-talet för då skedde det hela sex stycken mord inne på svenska anstalter.

Tommie: Just det, det vi snackade om i ett tidigare avsnitt, det som heter *Utan spaning, ingen aning*. Men du, nu när vi ändå stoppade bandet här, vet du vad jag tycker är snudd på lustigt nästan?

Melinda: Nä, säg!

Tommie: Det här med att Kenneth berättar om att det skrivs så mycket brev hela tiden. För att organisera, nätverka, men också för att hota varandra. Vi fick ju aldrig det på band, men Kenneth kallade faktiskt klienterna på de här tunga anstalterna för ”de sista brevskrivarna”.

Kenneth: Några år senare så försvann ju de flesta gängen där för de hade ingen uthållighet och ingen stark grund att stå på. Och det som har kommit de senare åren då, de sista tio-femton åren, det är ju dom här som man inte kan kalla för gäng egentligen längre, utan nätverken säger vi kanske oftare nu då.

Tommie: Så här långt i gängens historia kan vi väl säga att det har handlat om ganska tydliga gäng?

Melinda: Ja, verkligen.

Tommi: Jag menar, vi har hört om kriminella grupper som heter något. Och dem har emblem som dom syr fast på en väst eller kanske tatuerar in på sig. Supertydligt.

Melinda: Ja, men om vi spolar framåt, jag tänker nutid, då kan vi ju se att gängen funkar faktiskt lite annorlunda.

Eva- Mi: Det finns ju olika typer av gäng, tänker jag.

Melinda: En som är expert på dagens kriminella grupper är Eva-Mi Guldbbrandsson.

Eva-Mi: Det klassiska är ju precis de här mc-gängen med namn och symboler.

Melinda: Hon har tidigare jobbat inom Kriminalvården. Men idag så arbetar hon på Passus, en avhopparverksamhet för gängmedlemmar.

Eva-Mi: De finns fortfarande.

Melinda: Vi återkommer till avhopparverksamheten lite senare. Men nu dyker vi ner i det här.

Eva- Mi: Sen finns det de här gängen som man mer kallar nätverk. Där det mer handlar om att man är uppvuxen tillsammans, i samma område, man är vänner, det är mer relationsbaserat. Det är inte den här strukturen att det finns en ledare och så har man olika funktioner på det sättet. Det är mer en platt hierarki. De som räknas som nätverk, de ser sig inte som gängmedlemmar. De har svårt att se sig som att de överhuvudtaget är klassade som nånting. För de tänker i väldigt stor utsträckning att de är ju vänner. De har vuxit upp ihop, det är den relationen de har. Så de brukar ihärdigt säga att, nej, nej, nej vi är inte gäng.

Och jag tänker också att det får ju väldigt mycket konsekvenser, särskilt under en verkställighet, om du blir klassad som organiserad brottslighet. Man får tuffare villkor under tiden man sitter.

Melinda: Och Kenneth Gustafsson, han har också erfarenhet av klienter som tillhör nätverken. Och han menar att de på vissa sätt är knepigare att hantera.

Kenneth: För de är betydligt svårare att hålla koll på vilka de faktiskt är. Och de har väldigt invecklade och konstiga relationer till varandra. Ena dagen så är de bröder och nästa dag så har de ihjäl varandra. Det är jättesvårt för oss att veta exakt hur man ska placera in den ena eller andra individen. Och lika svårt är de för dom själva. Och det är ganska stressande för att dom vet inte riktigt vilka som är deras vänner och vilka som är deras fiender.

Eva-Mi: Och de byter medlemmar på ett annat sätt än om du är med i ett mc-gäng. Alltså, lojaliteten förändras snabbare. Det jag hör är att det blir konflikter ibland, inne på anstalt.

Kenneth: För personalen är det också stökigare än det var då. Även om de här gängen på 90-talet var kraftfulla på sitt sätt. De kunde ju ta till väldigt grovt våld men ändå var stämningen inte lika uppjagad. Nu är det mer, skulle jag bedöma, högre stresspåslag hela tiden som ligger och gryr under alltihopa.

Tommie: Hur kan det visa sig rent konkret?

Kenneth: Mycket mera tjafs. Mycket mera verbala konflikter. Och mycket mera tjuv och misstro, hela tiden. Det är en ännu mer våldsamt miljö än den som vi hade på nittiotalet egentligen. Men faktiskt har vi hittills inte fått några allvarliga dödsfall eller allvarliga misshandelsfall inne på anstalterna.

Melinda: När vi pratade med Kenneth Gustafsson, så kom vi flera gånger in på att dom unga killarna som kommer från kriminella nätverk, och dem är ofta svåra nå fram till.

Kenneth: Egentligen är det väl så i alla tider att de som är strax över tjugo eller upp mot tjugofem, de är väldigt mycket mer svårjobbade än de som är lite äldre. Dels har de en vilja att visa de äldre vad de går för, de ska visa hur duktiga och tuffa de är. Så det är oftast mycket mer aggressivitet, mycket mera tempo, eller hur man ska säga. Men det har inte blivit bättre, snarare har det blivit sämre. Dels för att de är fler. Det är många fler yngre inne nu.

Melinda: Och Kenneth menar att de unga klienterna idag ofta är mindre etablerade i samhället än tidigare generationer.

Kenneth: Trots allt var det ändå så att en 23-åring 1979 var mer inne i samhället på nåt sätt, om man säger så, han hade ändå gått flera år ordentligt i skolan än de flesta 23 åringar som kommer in i fängelset idag har gjort.

Melinda: Och så säger han att Kriminalvården inte själva kan lösa problemen som handlar om social utsatthet och integration.

Kenneth: Kriminalvården kommer aldrig att bli så bra att den avvecklar sig själv. Vi är bara en del av hela kakan. Men det som alla pratar om är ju en bättre integration. Det är väl att bryta upp de här förhållandena som har rådigt under flera år i de utsatta områdena. Sen hur man gör det och hur lång tid det kommer att ta, det ligger utanför mitt område att bedöma.

Vi är ju sist i ett förlopp som har varit, kan man säga. Men vi kanske också är början på ett annat förlopp som kommer sen. Det vi kan göra framförallt under begränsad tid, det är att hålla dom borta från banan, alltså borta från den miljö som de begår brott i. Det är naturligtvis så att flera av dem här inte kommer att ta någon direkt lärdom eller de kommer fortsätta begå

brott när de kommer ut. Och som det fungerar de senaste åren så kommer förstås många av dem att dö ganska unga. Men det gäller ju inte alla. Man får tänka på det också. Det gäller ett visst antal varje år. Men alla går det inte lika illa för.

Melinda: Okej, nu låter det som vi kommer in på det här med “Bryta den onda cirkeln”.

Tommie: Just det, några av Kriminalvårdens ledord.

Melinda: Men för klienter som varit aktiva i gäng, så kan det ibland vara extra svårt att lämna den gamla livsstilen.

Tommie: Och varför är det så?

Melinda: Jo, för till exempel så kan de finnas en hotbild mot dom som lämnar ett gäng. Men kommer du ihåg Eva-Mi som vi hörde nyss? Hon jobbar ju med ett avhopparprogram som hjälper gängmedlemmar att lämna det kriminella livet. Och det arbetet inleds ofta när klienten sitter på anstalt.

Eva-Mi: Jag skulle säga att väldigt många av dem vi jobbar med har sömnsvårigheter, panikångest, har PTSD, posttraumatisk stress. De är rätt utbrända. De flesta har levt i den här världen många, många år. Fast de är tjugo kanske de har hållit på i tio år redan. Somliga kanske inte kommer ur, somliga kommer dö på vägen. Och det är fruktansvärt. Men. De som vill lämna, och de kommer alltid att finnas, för de flesta förr eller senare vill nånting annat. Det är min övertygelse. Jag tror inte man orkar leva det här livet. Men då gäller det att se till att “nu gör vi det”. För det här motivationsfönstret, som man brukar säga, det är inte öppet jättelänge.

Tommie: Men du, hur går det till då när hon ska träffa en möjlig avhoppare?

Melinda: Lyssna här.

Eva-Mi: Ibland så är det personer som jag aldrig träffat förut. Då har jag bara ett efternamn. Och sen när man kommer in där, det är väldigt kallt. Det är två soffor, ett bord, det är inte så mycket lösa saker för jag tror att Kriminalvården tänker vi ska inte ha saker så att klienter kan slänga ”skratt” kannor eller tavlor eller nått.

Men det som är rätt fantastiskt när man är inne på anstalt, det är ju verkligen ingenting som stör. Det finns ingen mobiltelefon som ringer, man kan inte gå därifrån utan att plinga på, utan det är verkligen som ett litet vacuum där man bara är...där man bara ÄR.

Sen ska jag inte sticka under stol med att det är inte alltid det är jätteglesa möten, därför att det är tufft att sitta. Så ibland är det ju sjukt tungt också. Och det är jättesvårt för de här personerna att be om hjälp, för i den här världen så ska du vara stark, du ska inte lita på någon, alltså du ska vara karl för dig själv. Alltså du ska reda ut allt. Det här att be om hjälp, den är svår alltså.

Melinda: Och för att få delta i ett sånt här avhopparprogram ställs det en del krav på avhopparen.

Eva-Mi: Nummer ett: man måste vilja det här själv. Det kan inte vara någon annan, det kan inte vara flickvän, fru, barn, föräldrar. Nej. Man måste ha tagit beslutet själv.

Melinda: Nummer två.

Eva-Mi: Alla måste lämna urinprover. Ska man verkligen jobba på djupet med sig själv så måste man vara drogfri. Så alla måste lämna urinprover och alla måste gå i terapi. Typ ha som en samtalsmentor. Det har att göra med att väldigt, väldigt många av dom vi jobbar med har varit med om en massa skit. De har utsatt andra människor för massa skit. Och det måste man göra nånting med för att må bra. För målet med det vi gör är att de ska känna att de blir en del av samhället. För att det spelar ju egentligen ingen roll om vad man tycker om dem. Men oavsett vad du tycker om det så är det SÅ värt om de slutar. För att de kommer att kosta samhället så sjukt mycket annars.

Tommie: Men nu måste jag ändå fråga. Det här kan väl knappast vara en quick fix?

Melinda: Nej, det är ofta en lång process, det tar mer än tre år, säger Eva-Mi. Och det är många saker som måste klaffa. Dels måste man vinna klientens förtroende och sen få klienten att behålla motivationen.

Eva-Mi: Många av dom vi börjar träffa är rätt skeptiska och rätt, hur ska jag säga, vill inte att folk ska veta vad vi pratar om. Vi har ju sekretess, såklart. Men så fort personerna börjar vilja nånting, att de börjar våga tänka att de vill nåt annat, så brukar vi alltid säga: ”Det är bra om du har så många som möjligt på din sida. Så ta hjälp av kontaktman, ta hjälp av klienthandläggare, gör det du ska här inne, prata med Frivården. För den dag du ska ut därifrån och vill ha hjälp, så är det sjukt bra om du har Kriminalvården i ryggen”.

Melinda: En annan grej som Eva-Mi betonade var att det är väldigt svårt för de här killarna som växt upp i gängmiljön att bryta helt med den här livsstilen.

Eva-Mi: Det handlar inte riktigt bara om att sluta begå brott. Utan det handlar om hur man tänker, hur man umgås, hur man rör sig, hur man för sig, hur man ser ut.

Tommie: Jag tänker att man kanske också måste flytta från sin hemort för att komma ifrån det gamla. Det är väl lite det som Christer Isaksson sa där förut. Det här med att ledarna i mc-gängen först kunde bryta sina gamla mönster när de flyttats till anstalter väldigt långt hemifrån.

Melinda: Ja, exakt. Men det som är hoppfullt är ju att Eva-Mi faktiskt ser att det går att bryta med gänget och det gamla livet.

Eva-Mi: De har jättemycket skills och färdigheter, som dem har ju använt till att begå brott, men som de skulle kunna använda på annat sätt. Så om de väl har bestämt sig för att ändra livsväg och ta ett annat val. Och man får fatt i den här kraften så skulle jag säga att “allt är möjligt!” Jag ser det ju hela tiden.

Tommie: Nu fick vi lite ljusning ändå.

Melinda: Mm, faktiskt.

Tommie: Vad säger du, ska vi ta och lyssna lite mer på Eddie O’Gorman?

Melinda: Ja, han som jobbar på Hällbyanstalten?

Tommie: Exakt. Han är också lite grann av en problemlösare.

Eddie: De killar som jag har bra kontakt med brukar jag söka upp innan de går ut. Och jag bara säger liksom, “försök att inte bli skjuten när ni kommer ut där”. Och oftast dom tycker att det är lite roligt och så där. Men om de vill ta sig ur och ta hjälpen från Kriminalvården, det tar lite vilja från deras sida.

Tommie: När känner du att liksom gör nånting bra i ditt jobb?

Eddie: När en intagen ska mucka härifrån och dom säger att dom försökt, att de tänker de ska, ja när dom har lyssnat på vad jag har sagt och kanske tänker ändra sitt liv. Då tycker jag det känns bra alltså. Som att man har gjort nånting rätt.

Melinda: Vi rundar av här va?

Tommie: Det är väl lika bra.

Melinda: I nästa avsnitt...

Arkitekt, kvinnlig röst: Några av rastgårdarna utformar man gallret så att man får känslan av ett lövverk.

Melinda: Det är närmast någon slags byggboom inom Kriminalvården.

Tommie: Ska ett häkte vara trevligt?

Arkitekt, kvinnlig röst: Alltså, det är ju en enorm psykisk påfrestning. Och det man inte ska glömma är ju att den som är häktad, är ju inte dömd.

Melinda: Du har lyssnat på ”Utan att passera gå”, en poddserie från Kriminalvården. Jag heter Melinda Wrede...

Tommie: ...och jag heter Tommie Jönsson. Arkivklipp kommer från Sveriges Radio, Sveriges Television och TV4.

Länk till avsnittet Från små ligor till stora kriminella nätverk:

<https://open.spotify.com/episode/5sk8JQE1AKrQaCIxMAuRoL?si=mLGLVZvORnyrmbIoyutvw>